

med Resolutioner i forskellig Retning, efterhaanden kan komme til at virke. Det er den bekendte Glaspoleringsanstalt paa Lampevejen. Man har der indrettet en Fabrikation, ved hvilken man udnytter en Uklarhed i Toldloven. Matflebet Glas svarer en Lav Told, 3 Ore pr. Pund, medens flebet Glas svarer 33 Ore pr. Pund. Det har man nu udnyttet saaledes, at man forskriver Glas, som kun mangler den allersidste Proces i Fabrikationen, den sidste Slibningsproces, som saa udføres paa Fabrikken, derved indtæsser man hele den store Toldforskel, der er paa de to Produkter, nemlig 30 Ore. Det koster Staten 90—100,000 Kr. om Aaret, og hvem kommer det til gode? Sikker er det, at det kommer Statskassen til Stede, men det kommer ikke i nogen videre Grad — efter de Oplysninger, der ere indhentede af Kommissionen — Fabrikken til gode, thi Avancen deles i Virkeligheden mellem de fremmede Fabriker, der sende det mere end halvt færdige Produkt hertil, og Glaspoleringsanstalten derude, saaledes at Udbyttet, som denne Anstalt har, i Grunden er forholdsvis tarveligt. Der er ikke Spor af Grund til at opretholde en saadan Virksomhed, der egentlig kun har den ene økonomiske Virkning at forringe en Indtægt for Statskassen, som er paatænk ved Toldloven, med 90—100,000 Kr. Af den Slags Eksempler er der ikke saa ganske saa. Men medens nu Følelsen af denne Trang til en Toldreform er bleven stærkere Aar for Aar, saa synes desværre det omvendte at være Tilfældet med Hensyn til Udfigterne for dens Opnaaelse. Den Gang man begyndte at arbejde paa denne Sag i Begyndelsen af Halvfjerdserne, den Gang det første Toldrevisionsforslag blev forelagt i Samlingen 1871—72, kan man sige, at der var nogenlunde Enighed mellem Regeringen og Lovgivningsmagtens to Faktorer netop med Hensyn til det Hovedspørgsmaal, som nu deler i højere Grad end noget andet, nemlig Forholdet til Beskyttelse. Der er i Toldkommissionens Betænkning citeret en Udtaalelse af Toldkommissionsudvalgets Betænkning i 1872, hvori der i stærke, kraftige og klare Udtryk hævdes, at Meningen med enhver Toldrevision maa være gradvis at nærme sig Omsætningsfrihed, at komme — ikke pludseligt, voldsomt, radikalt, men efterhaanden — bort fra de stærke Beskyttelsesfakter, man har i Toldloven. Derom har der altsaa været Enighed den Gang mellem de forskellige Faktorer. Det, som Striden da drejede sig om, var det andet Spørgsmaal, Kompensationsspørgsmaalet. Det var jo navnlig om dette Spørgsmaal, om Krigs-

statens Beløb, Striden drejede sig, idet Folketinget hævdede, at Befolkningen havde en moralsk Ret til efter Krigens Ophør at blive fri for denne, medens man fra Regeringens Side fastholdt, at den skulde blive staaende. Det var altsaa et finansielt Spørgsmaal og ikke noget egentligt toldpolitisk Spørgsmaal, der da delte de forskellige Sider. Senere har det stillet sig ganske anderledes. Da Toldspørgsmaalet i Firserne blev taget op igen, var Situationen fuldstændig forandret. Hvad var der da kommet imellem? Ja, der var det, at den stærke frihandelsvenlige Strømning, som var gaaet gennem Europa i Tresserne og Halvfjerdserne, den, der særlig satte Fært paa Handelstraktaten mellem England og Frankrig i Tresserne, hvor Cobden og Napoleon III fandt hinanden i Bestræbelserne for en frifindet Toldpolitik. Denne Bevægelse fortsatte sig, som sagt, igennem to Aartier, men i Slutningen af Halvfjerdserne kom det store afgørende Omflag i Tyskland, et Omflag, som det vilde føre for langt at komme ind paa at undersøge Aarsagen til her, men som for en meget væsentlig Del havde storpolitiske Aarsager. Fra denne Tid ændredes Strømmen i meget væsentlig Grad. Naar der allerede herhjemme før den Tid begyndte at vise sig Tegn til en Vending, saa ligger dette ogsaa i vore indre politiske Forhold. Det ligger saaledes i, at den daværende Finansminister allerede paa et tidligere Tidspunkt af Overbevisning var Beskyttelsesmand — vel ikke slet saa udpræget som senere, men han var det dog ogsaa fra Begyndelsen af. Det ligger ogsaa i en anden Ting, nemlig i den politiske Konflikts Udvikling her i Landet. Forholdene udviklede sig jo saaledes, at i det hele og store stod den Gang i den politiske Konflikts Begyndelse Landet paa Venstres Side, medens Byerne gennemgaaende den Gang endnu stode nærmest paa Højres Side, idet Haandværket og navnlig Storindustrien, som jo gjorde saa stærkt Krav paa Beskyttelse, særlig havde Sæde i Byerne. Beskyttelsespolitikken blev saaledes for en stor Del Partipolitisk. Ganske vist var der oprindeligen for Højre en meget stærk frihandelsvenlig Strømning, men stont disse Tilbøjeligheder ikke ganske ere forsvundne, kan man dog nok sige, at det mere og mere er blevet saaledes, at det at være Højremand er enslydig med at være Protektionist, og det at være Venstremand enslydig med at være Frihandelsmand. Naar, Undtagelser har der været, men inden for Venstre have Undtagelserne ikke været af fremtrædende Betydning, hvorefter der i Højre har været mange, som meget stærkt have fastholdt deres frihandels-